PROTECȚIA CONSTITUȚIONALĂ A STATUTUL DE REFUGIAT ÎN REPUBLICA MOLDOVA

ZAPOROJAN Livia,
Doctor în drept, lector universitar
Departamentul Științe Politice și Administrative,
Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative,
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 321.7:341.43(478) **https://doi.org/10.5281/zenodo.7533188**

SUMMARY

The research reflects the quality of refugee, as a measure of protection of foreigners, the impact of acts of public authorities in central and local communities for the protection of the rights and freedoms of the person who requires a form of protection in a state governed by the rule of law. The study exposes the current situation and the stages of international and administrative procedures for the constitutional protection of refugee status in the Republic of Moldova. Keywords: foreign citizens, stateless persons, refugee, humanitarian protection, asylum, political asylum, rights and freedoms of foreign citizens.

Populația, ca element complex al statului reprezintă totalitatea ființelor umane ce conviețuiesc pe teritoriul unui stat, exercitându-și drepturile și libertățile omului. Elementele componente ale populației, conform dreptului constituțional reprezintă: cetățenii, cetățenii străini și apatrizii. De rând cu aceasta, cetățenii străini și apatrizii pot dobândi statutul de refugiat. Cetățenii străini și apatrizii se nominalizează de majoritatea autorilor mai scurt – „străini".

Analizând statutul străinilor în Republica Moldova, autorul autohton Guceac I. a menționat „Problema acestei categorii de persoane a cunoscut o istorie lungă și complicată. Ea există aproximativ 4 mii de ani, din momentul când civilizația a cunoscut primele formațiuni statale și populația s-a divizat după principiul teritorial, fapt care a dus la apariția termenului „străin". [1, pag.57]

Raporturile juridice de drept internațional public, cauzate de anumite conflicte interne, în legătură cu acestea necesitatea populației acestora de a-și proteja drepturile și libertățile în cadrul statelor, a determinat comunitatea internațională de a forma în cadrul ONU Agenția pentru Refugiați (în continuare – UNHCR, sau în română – ICNUR). Această structură internațională „a apărut în urma celui de-al doilea război mondial, pentru a ajuta milioanele de europeni nevoiți să se refugieze"[2]. Înființată la 14 decembrie 1950, UNHCR a avut inițial un mandat de trei ani pentru a își termina munca, după care s-ar fi desființat. În 1956, UNHCR s-a confruntat cu prima mare urgență: influxul refugiaților maghiari la momentul când Uniunea Sovietică a înăbușit revoluția maghiară. Orice așteptare că UNHCR va deveni la un moment dat dispensabil nu a mai existat.

In următorii ani, deplasarea forțată a devenit un fenomen persistent la nivel mondial. În anii 1960, decolonizarea Africii a produs prima deplasare a numeroșilor refugiați ai continentului, necesitând intervenția UNHCR. În timpul anilor 70 și 80 ai secolului 20, UNHCR a trebuit să ajute la situații similare în Asia și America Latină. Până la sfârșitul secolului 20, în Africa apăruseră noi crize de refugiați, dar și noi mișcări ale refugiaților în Europa ca o consecință a războaielor din Balcani.

Începutul secolului 21 a fost martorul ajutorului dat de UNHCR la crize majore ale refugiaților de pe continentul African, precum, Republica Democrată Congo și Somalia, precum și Asia, în special în cazul situației refugiaților afgani care se întinde de 30 de ani. În același timp, UNHCR a fost rugat să își folosească expertiza pentru a ajuta numeroasele persoane deplasate intern. Mai puțin vizibil, Agenția și-a extins rolul în ajutorarea persoanelor fără cetățenie (apatrizi), un grup adesea trecut cu vederea, dar care reprezintă un grup de milioane de persoane aflate în pericolul de a le fi refuzate drepturile de bază pe motiv că nu dețin cetățenie. În unele părți ale lumii, ca de exemplu Africa si America Latină, mandatul original UNHCR, din 1951, a fost întărit de acorduri asupra unor instrumente regionale de protecție juridică.

În 1954, Agenția ONU pentru Refugiați a câștigat Premiul Nobel pentru Pace pentru munca sa inovatoare în folosul refugiaților din Europa. Un sfert de secol mai târziu, în 1981, UNHCR a primit premiul din nou pentru ceea ce devenise deja o asistență mondială a refugiaților, având în vedere și obstacolele politice întâmpinate de organizație. De la doar 34 de angajați la momentul înființării, UNHCR are în prezent peste 9.700 de angajați naționali și internaționali, dintre care aproximativ 1.050 în sediile UNHCR de la Geneva și Budapesta. Agenția activează în 126 de țări, cu angajați în 109 locații principale – cum ar fi birouri regionale și sub-birouri – și 341 filiale în zone greu accesibile.

Bugetul UNHCR a crescut de la 300.000 USD în primul an, până la 7 miliarde USD în 2015. La începutul anului 2014 au fost înregistrate peste 51 milioane de persoane strămutate intern, la nivel global. Între timp, la finele anului 2015, UNHCR se ocupa de 63,9 milioane de persoane: 37.4 milioane de persoane strămutate intern, 16.2 milioane de refugiați, 201,415 refugiați reîntorși în țările de origine, 3,68 milioane de apatrizi, peste 3.2 milioane de solicitanți de azil și alte 870,740 de persoane. Cu un mandat de trei ani pentru a rezolva problema refugiaților, UNHCR și-a sărbătorit aniversarea de 65 de ani pe 14 decembrie 2015, conștientă de improbabilitatea dispariției nevoilor umanitare. Începând cu această aniversare reper, UNHCR s-a confruntat cu numeroase crize atât în Africa, cât și în Europa. [2]

Anul 2022, din cauza conflictului armat între Federația Rusă și Republica Ucraina UNHCR s-a implicat și în soluționarea benefică a refugiaților nevoiți să-și părăsească locul de trai, acțiuni cauzate de acțiunile agresive și războinice ale Rusiei pe teritoriul Ucrainei.

Cadrul dreptului internațional public pe problemele refugiaților s-a decis prin adoptarea în cadrul ONU a Convenției Nr. 05 din 28-07-1951 „Convenție privind statutul refugiaților". Ulterior în baza acestei Convenții, ca urmare a unui aflux masiv și spontan de persoane strămutate, în Adunarea Generală ONU a mai fost adoptat Protocolul privind statutul refugiaților din 31 ianuarie 1967. [2] Republica Moldova a aderat la această Convenție și Protocol în baza Legii Nr. 677 din 23-11-2001 „Pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind statutul refugiaților, precum și la Protocolul privind statutul refugiaților"[2], care a intrat în vigoare în Republica Moldova din 1 mai 2002.

Convenția privind refugiații din 1951 și Protocolul său din 1967 sunt documentele juridice cheie care stau la baza activității ICNUR. Cu 149 de state părți la unul sau ambele, acestea definesc termenul „refugiat" și subliniază drepturile refugiaților, precum și obligațiile legale ale statelor de a-i proteja. Principiul de bază este non-returnarea, care afirmă că un refugiat nu ar trebui returnat într-o țară în care se confruntă cu amenințări grave la adresa vieții sau a libertății sale. Aceasta este acum considerată o regulă de drept internațional cutumiar.

ICNUR servește drept „gardian" al Convenției din 1951 și al Protocolului său din 1967. Conform acestor tratate internaționale, statele cooperează între ele (inclusiv cu Republica Moldova, ca stat parte la aceste tratate) pentru a se asigura că drepturile refugiaților sunt respectate și protejate.

Studiul efectuat asupra statutului juridic național al refugiaților, ne permite să constatăm, că atât cetățenii străini, cât și apatrizii se bucură în Republica Moldova de protecție juridică constituțională. Astfel, conform art.19 alin. (1) din Constituție „Cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege."[4]

Protecția constituțională este asigurată și prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului, la care Republica Moldova este partea, care la art.15 reglementează: „ 1. În caz de război sau de alt pericol public ce amenință viața națiunii, orice Înaltă Parte Contractantă poate lua măsuri care derogă de la obligațiile prevăzute de prezenta Convenție, în măsura strictă în care situația o impune și cu condiția ca aceste măsuri să nu fie în contradicție cu alte obligații care decurg din dreptul internațional. 2. Dispoziția precedentă nu permite nicio derogare de la articolul 2, cu excepția cazului de deces rezultând din acte licite de război, și nici de la articolele 3, 4 (paragraful1) și 7. 3. Orice Înaltă Parte Contractantă ce exercită acest drept de derogare îl informează pe deplin pe Secretarul General al Consiliului Europei cu privire la măsurile luate și la motivele care le-au determinat. Aceasta trebuie, de asemenea, să informeze Secretarul General al Consiliului Europei şi asupra datei la care aceste măsuri au încetat a fi în vigoare și dispozițiile Convenției devin din nou deplin aplicabile."[10] „Conform art.15, adoptarea măsurilor derogatorii de la dispozițiile Convenției, în condițiile stării de urgență, necesită îndeplinirea de către statele care le invocă a unor condiții

de fond ce vizează: cazurile în care sunt autorizate, caracterul de necesitate și obiectul lor, dar și de formă: procedura ce trebuie urmată pentru luarea acestor măsuri." [11]

Aderând la Convenția privind statutul refugiaților, la etapa inițială Republica Moldova a adoptat Legea Nr. 1286 din 25-07-2002 cu privire la statutul refugiaților.[5] În baza acestei Legi Guvernul a adoptat Hotărârea Nr. 626 din 28-06-2005 cu privire la actele de identitate ale refugiaților.[5] Ulterior, însă, toate aceste acte au fost abrogate prin adoptarea Legii Nr. 270 din 18-12-2008 privind azilul în Republica Moldova.[7] Această, ultimă, Lege a fost adoptată de Parlament pentru a soluționa cât mai larg valorile respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în conformitate cu principiile și cu normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, conștientizând că reglementarea statutului refugiaților constituie o garanție importantă a drepturilor omului, precum și de la necesitatea asigurării compatibilității actelor legislative naționale cu legislația comunitară prin procedură de armonizare.

Această ultimă Lege menționată este izvorul de drept de bază după norma constituțională menționată de a hotărî afluxul masiv și spontan de persoane strămutate, care intră uneori masiv pe teritoriul Republicii Moldova dintr-o țară sau dintr-o zonă geografică specifică și care depășesc capacitatea Direcției azil și integrare a Biroului migrație și azil de soluționare a cererilor individuale privind recunoașterea statutului de refugiat sau acordarea protecției umanitare.

În Republica Moldova statutul de refugiat se acordă persoanelor ca formă de protecție cetățeanului străin sau apatridului care întrunește condițiile prevăzute în Convenția privind statutul refugiaților, precum și în Protocolul privind statutul refugiaților din 31 ianuarie 1967. Conform actelor menționate, se reglementează în detalii unele raporturi juridice ce apar ca urmare al strămutărilor nevoite ale persoanelor. Spre exemplu, pentru a recunoaște persoanei statutul de refugiat pot apărea întrebări referitoare la identificarea țării de origine, de unde s-a strămutat persoana. În baza Legii, țara de origine pentru autoritățile publice, în special cele administrative este țară al cărei cetățean este străinul sau, dacă acesta deține multiple cetățenii, fiecare țară al cărei cetățean este, iar în cazul apatridului, țara în care acesta își avea domiciliul legal și obișnuit.

Autoritățile administrației publice centrale, așa cum am menționat, ocupă un rol determinant în acordarea persoanelor strămutate statutul de refugiat. Ministerul Afacerilor Interne pentru soluționarea administrativă a statutului persoanelor strămutate deține în subordine Biroul migrație și azil, care are în subordine Direcția azil și integrare, care soluționează problemele administrative referitoare la refugiați.

În Republica Moldova statutul de refugiat se acordă persoanei prin acordarea de azil. Azilul reprezintă o instituție juridică prin intermediul căruia Statul

oferă străinului protecție. Nu trebuie de confundat instituția azilului cu cea de azil politic, care reprezintă protecție **excepțională** acordată străinului de către Președintele Republicii Moldova pentru persoanele care au deținut funcții politice, diplomatice sau de interes public în alte state sau în organisme internaționale, persoanele care au demonstrat un deosebit atașament, respect și interes pentru Republica Moldova, alte personalități marcante, care sunt persecutate în țara sa de origine și care pot solicita Președintelui Republicii Moldova acordarea de azil politic.

Statutul de refugiat este o formă de protecție a străinului, care este recunoscută de Republica Moldova cetățeanului străin sau apatridului, care întrunește condițiile prevăzute în Convenția privind statutul refugiaților din 1951 [3]. În baza art.16 al Legii Nr. 270 din 18-12-2008 privind azilul în Republica Moldova pe teritoriul Republicii Moldova persoanei i se acordă una din următoarele forme de protecție:

a) statutul de refugiat;
b) protecție umanitară;
c) protecție temporară; și
d) azil politic. [8]

În condițiile Legii privind azilul în Republica Moldova, art.17, „Statutul de refugiat se recunoaște, la solicitare, străinului care, în virtutea unei temeri bine întemeiate de a fi persecutat pe motive de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara țării a cărei cetățenie o deține și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește să se pună sub protecția acestei țări; sau care, nedeținând nici o cetățenie și găsindu-se în afara țării în care își avea domiciliul legal și obișnuit, ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă.”[8] Protecția umanitară, prin intermediul căreia persoanei străine i se permite să fie acordat statutul de refugiat, conform art.19 din Legea privind azilul, „se acordă străinului care nu îndeplinește condițiile pentru recunoașterea statutului de refugiat, dar în a cărui privință există motive serioase și întemeiate de a crede că, în cazul în care ar fi trimis în țara sa de origine, ar fi supus unui risc real de a suferi vătămările grave definite (de lege n.a.) și nu poate sau, ca urmare a acestui risc, nu dorește să obțină protecția respectivei țări.”[8] Statutul de refugiat se acordă fără termen în Republica Moldova.

Condițiile de astăzi ale cetățenilor din Ucraina, prin afluxul masiv şi spontan de persoane strămutate, ne permite să observăm, că acești străini se includ în condițiile de protecție umanitară, care conform art. 45 din Legea privind azilul, ei se recunosc la „persecuție și vătămări grave”. Prin vătămări grave, în sensul acestei legi, se înțelege „prezența uneia din următoarele situații:

a) existența unei condamnări la pedeapsă capitală sau existența pericolului execuției;

b) tortura sau tratamentele ori pedepsele inumane sau degradante aplicate solicitantului în țara sa de origine;

c) amenințarea gravă și individuală la viața sau la integritatea corporală a unui civil din motive de violență generalizată în situații de conflict armat internațional sau intern." [8]

De rând cu aceasta, pentru a fi recunoscut refugiat este necesar ca persoana să fi suferit persecuție, care constă în:

a) să fie suficient de grave prin natura sau prin repetarea lor pentru a putea constitui o violare gravă a drepturilor fundamentale ale omului, în special a drepturilor de la care nu se pot face derogări potrivit art.15 alin.(2) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

b) să reprezinte o multitudine de măsuri, inclusiv violări ale drepturilor omului, care sunt suficient de grave pentru a afecta o persoană în măsura menționată anterior.

Actele expuse de persecuție pot să ia forma:

a) actelor de violență fizică și psihică, inclusiv a celor de violență sexuală;

b) măsurilor legale, administrative, polițienești și/sau judiciare care sunt discriminatorii sau care sunt aplicate într-o manieră discriminatorie;

c) acuzării sau pedepsei discriminatorii sau disproporționate;

d) imposibilității rejudecării ca urmare a unei pedepse discriminatorii sau disproporționate;

e) acuzării sau pedepsirii ca urmare a refuzului de îndeplinire a serviciului militar în caz de conflict, atunci când îndeplinirea serviciului militar ar presupune săvârșirea de infracțiuni sau de acte care cad sub statutul de refugiat;

f) abuzurilor și actelor discriminatorii împotriva unor persoane din motive de gen sau abuzurilor și actelor discriminatorii împotriva minorilor.

În legătură cu cele analizate, mai menționăm, că nu oricine poate obține statutul de refugiat în Republica Moldova. Inițial, fiecărui solicitant de azil i se acordă protecție de urgență, după care timp de câteva luni persoana este verificată dacă în țara de origine este un risc sporit pentru viața și siguranța ei sau eventual dacă aceasta nu a comis crime de război sau infracțiuni. În cazul în care se constată legături cu grupările teroriste, criminale sau că scopul obținerii statutului de refugiat pentru a ajunge într-o țară europeană, solicitarea de azil este respinsă, iar persoana expulzată din țară. Cei mai mulți dintre refugiații care au obținut protecție în Republica Moldova provin din Siria, Ucraina, Afganistan, Turcia și Irak. Mai nou, în anul 2021, au fost înregistrați refugiați din Federația Rusă și din Georgia.

Moldova nu este o destinație atractivă pentru refugiați, în contextul în care pleacă foarte mulți cetățeni din țară. Unii aleg Moldova ca țară de destinație pentru că aici este pace.

Trebuie făcută o diferență dintre imigranți și refugiați. Primii iau o decizie să părăsească țara, de obicei pleacă într-o altă țară pentru a munci. Pe când

refugiații sunt constrânși să-și părăsească țara din cauza războaielor sau conflictelor.

Autoritatea centrală responsabilă în Republica Moldova pentru coordonarea activităților Guvernului în domeniul azilului a fost înființată în anul 2001, iar din anul 2003 și-a asumat responsabilitatea pentru procedura de determinare a statutului de refugiat.

Direcția Azil și Integrare (DAI) este în prezent o subdiviziune a Biroului Migrație și Azil din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Pe lângă funcțiile de înregistrare a solicitanților de azil și evaluare pentru determinarea statutului de refugiat, DAI este responsabilă de coordonarea activităților statului în domeniul integrării locale a refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară și de administrarea Centrului de Cazare pentru solicitanți de azil (CCSA). UNHCR și UE au susținut financiar guvernul pentru a reconstrui Centrul de Cazare pentru solicitanți de azil.

La 24 februarie 2022, Rusia a lansat o agresiune militară împotriva Ucrainei. De atunci, milioane de oameni au fugit din calea războiului, refugiindu-se în țări ale UE și în Republica Moldova.

În ciuda provocărilor pentru o țară mică, cu o populație de aproximativ 2,7 milioane de locuitori și resurse limitate, Moldova și oamenii săi și-au deschis porțile refugiaților. Ucrainenii au dreptul de a trăi și de a lucra în țară și de a avea acces la servicii precum îngrijirea sănătății și educația, în timp ce aproximativ 85% dintre sosiți sunt găzduiți de familiile moldovenești.

Familiile care găzduiesc în prezent cel puțin doi refugiați din Ucraina pentru o perioadă minima de o săptămână sunt eligibili pentru a primi plata unică. Ajutorul are scopul de a ajuta familiile să facă față costurilor casnice suplimentare pentru alimente și alte nevoi esențiale. Fiecare familie eligibilă va primi plată unică de 3.500 MDL (190 USD). [9] De la începutul invaziei Federației Ruse în Ucraina, mai mult de 3.3 milioane de refugiați/te au părăsit Ucraina, marea majoritate a acestora fiind femei și copii. Potrivit datelor statistice oferite de către Poliția de Frontieră, Moldova a găzduit în jur de 355,426 de persoane refugiate, din care mai mult de 320,000 sunt cetățeni ai Ucrainei. Majoritatea persoanelor refugiate s-au îndreptat spre Polonia, România, Ungaria și Slovacia.

Analiza situației de la frontiera de stat a Republicii Moldova, efectuata de către Ministerul Afacerilor Interne constată în prezent un flux mai scăzut comparativ cu cel înregistrat de la demararea conflictului armat. Cu toate acestea, oamenii continua sa traverseze frontiera pe segmentul moldo-ucrainean în căutarea unui adăpost sigur. În cazul unei eventuale escaladări a situației in Ucraina, numărul persoanelor refugiate ar putea crește. Conform datelor oferite de Organizația Mondiala pentru Migrație, pana în luna august curent teritoriul nostru ar putea fi traversat de cca 0,5 miln. de străini care vin din Ucraina.

Luând In considerare faptul ca prognozele la moment nu indica încetarea războiului în statul vecin, nici dispariția sau atenuarea riscurilor de securitate în regiune și pentru Republica Moldova. Starea de urgență, instituită prin Hotărârea Parlamentului 41/2022, a fost prelungită cu 60 de zile, începând cu data de 25 aprilie până la 25 iunie.

Numărul refugiaților de pe planetă a atins cifra record de 100 de milioane, arată Organizația Națiunilor Unite. Războiul din Ucraina a înrăutățit situația. La 20 Iunie este marcată Ziua Mondială a Refugiatului, zi desemnată de Organizația Națiunilor Unite pentru a onora toți refugiații de pe glob, ziua în care comunitatea internațională celebrează puterea și curajul milioanelor de oameni de a supraviețui, fiind nevoiți să fugă din țara lor pentru a scăpa de conflict sau persecuție.

Cele mai recente cifre ale UNHCR arată, că peste 79 milioane de oameni au fost strămutați forțat în propria țară sau peste hotare, iar în fiecare minut cca 24 persoane sunt nevoite să părăsească casa din cauza războaielor, persecuțiilor sau temerii pentru propria viață. În spatele acestor cifre sunt istoriile individuale ale greutăților, separării și pierderii; a călătoriilor pentru căutarea siguranței ce pun viața în pericol; a eforturilor uriașe depuse pentru reconstruirea vieții în condiții dificile.

La moment în Republica Moldova locuiesc peste 500 de refugiați, fiind originari din circa 35 de state ale lumii. Toți refugiații sunt diferiți și istoriile lor sunt unice, însă ei pot aduce cu ei talente, beneficii și experiență ce contribuie la dezvoltarea societății noastre. Printre cei prezenți la noi în țară se regăsesc medici, profesori, bucătari, constructori etc. care zilnic muncesc și contribuie dezvoltarea societății, la fel ca cetățenii Republicii Moldova.

De la începutul conflictului armat din Ucraina, peste 460.000 de persoane– majoritatea femei, copii și persoane în vârstă – au trecut în Republica Moldova. În timp ce mulți s-au mutat în România și în alte țări UE, aproape 100.000 care au ales să rămână în cel mai mic vecin al Ucrainei – Republica Moldova.

În ciuda provocărilor pentru o țară mică, cu o populație de aproximativ 2,7 milioane de locuitori și resurse limitate, Moldova și oamenii săi și-au deschis porțile refugiaților. Ucrainenii au dreptul de a trăi și de a lucra în țară și de a avea acces la servicii precum îngrijirea sănătății și educația, în timp ce aproximativ 95% dintre sosiți sunt găzduiți de familiile moldovenești.

În timpul unei vizite recente în Moldova, Kelly T Clements – Înaltul Comisar adjunct pentru ICNUR, Agenția ONU pentru Refugiați – a vizitat căminul pentru a întâlni familiile care locuiesc acolo și și-a exprimat recunoștința pentru primirea refugiaților în țară.

„Am fost cu adevărat, cu adevărat copleșit de generozitatea, solidaritatea, sprijinul pe care le-a oferit poporul moldovenesc poporului Ucrainei", ...Toți au vrut să se întoarcă cât de curând au putut,... de îndată ce va fi în siguranță. Au pă-

răsit soți, frați, unchi și fii, și nu doresc altceva decât să poată merge acasă într-o Ucraina pașnică", s-a expus Clements.

ICNUR a adăugat aproape 100 de angajați în echipa sa din Moldova de la începutul crizei pentru a ajuta refugiații și a sprijini activitatea autorităților. Împreună cu partenerii săi, agenția este prezentă la frontieră și în locații din întreaga țară, oferind asistență materială, informații și servicii, inclusiv sprijin juridic și psihologic, transport în țările UE, servicii de protecție a copilului și măsuri de combatere a violenței bazate pe gen și riscuri de trafic.

Un element cheie în răspunsul agenției este programul său de asistență în numerar, prin care refugiații primesc în jur de 2.200 de lei moldovenești (120 USD) pe lună după ce se înscriu la unul dintre cele opt centre de înscriere sau cu echipe mobile de înscriere care călătoresc în zone îndepărtate. Peste 50.000 de refugiați din Moldova au primit deja numerar pe carduri bancare, alți mii fiind înscriși în prezent pentru a primi plăți.

Republicii Moldova va continua să depună toate eforturile pentru consolidarea sistemului național de azil și crearea condițiilor de integrare socială, culturală și economică a refugiaților în ţara noastră.

BIBLIOGRAFIE

1. Guceac Ion, Tratat elementar de drept constituțional. Vol.1. Chișinău: S.n., 2020 (ÎS FEP „Tipografia Centrală"), 472 p., ISBN 978-9975-151-78-8 Disponibil: https://www.unhcr.org/ro/homepage/despre-noi/istoria-unhcr
2. Convenţia privind statutul refugiaţilor. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 mai 2002. Publicat : 30-12-2006 în Tratate Internationale Nr. 38 art. 05. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116826&lang=ro
3. Legea Nr. 677 din 23-11-2001 „Pentru aderarea Republicii Moldova la Convenţia privind statutul refugiaţilor, precum şi la Protocolul privind statutul refugiaţilor. Publicat : 11-12-2001 în Monitorul Oficial Nr. 150-151 art. 1199 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=61722&lang=ro
4. Constituția Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, august 1994, nr.1). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
5. Legea Nr. 1286 din 25-07-2002 cu privire la statutul refugiaţilor. Publicat : 12-06-2002 în Monitorul Oficial Nr. 126-127 art. 1003. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=29719&lang=ro
6. Hotărârea Nr. 626 din 28-06-2005 cu privire la actele de identitate ale refugiaţilor. Publicat: 15-07-2005 în Monitorul Oficial Nr. 95-97

art. 715. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=75673&lang=ro#
7. Legea Nr. 270 din 18-12-2008 privind azilul în Republica Moldova. Publicat : 13-03-2009 în Monitorul Oficial Nr. 53-54 art. 145. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130910&lang=ro#
8. UNHCR. The UN Refugee Agency. Help Moldova. Disponibil: https://help.unhcr.org/moldova/ro/cash-assistance-for-host-communities-in-moldova/
9. Convenţia europeană a Drepturilor Omului. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
10. RADU Răzvan Horațiu. Convenția europeană a drepturilor omului: curs universitar. Ed. a 2-a, rev. și adăug. București: Universul Juridic, 2022. ISBN 978-606-39-0970-2